

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Statu Hominis Morali In Vita Et Post Mortem

Opfermann, Paul

Moguntiae, 1769

Caput I. De vita hominis futura, & mortuorum resurrectione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40701

DE STATU HOM. POST MORTEM. 507

epistola anno 744. Interea temporis autem nullus S. Isidoro, qui anno 636. in cælum abiit, alius successit, qui hoc nomine compellaretur. Equidem ad finem Concilii III. *Bracarenfis* anno 675, subscriptus legitur *Isidorus Asturicensis*; & ad finem CC. *Toletanorum XII*, anno 681, XV, anno 688. & XVI, anno 693. subscripsit *Isidorus Setabiensis*; sed uterque ex dictis ætate præcessit illarum epistolarum artificem. Communiter illæ Epistolæ tribui solent *Isidoro Mercatori*: hic autem quis qualisque fuerit, non liquet. Nonnulli existimant illum fuisse magni nominis Monachum, qui se *peccatorem* dicere sole-
ret; ex *peccatore* autem *mercatores* Scribas oscitantes fecisse.

PARS SECUNDA DE

Statu Hominis post mortem.

Plura, eaque gravissimi momenti hac in parte 172.
discutienda veniunt, cujusmodi sunt vita ho-
minis futura post mortem, resurrectio mortuorum,
& Judicium Dei publicum ac ultimum, tum cœle-
stis Beatorum gloria, & supplicia damnatorum
æterna, atque etiam illa, quæ Justorum animæ in
Purgatorio suslinebunt ante consummationem Se-
culi.

CAPUT I.

*De Vita hominis futura, & mortuorum resur-
rectione.*

QUAESTIO I.

*Utrum Vita hominum mortalis hujus conditio-
nis limitibus circumscribatur?*

Homo cum vivere inter mortales desierit, finem 173.
habitura esse omnia, & cum corpore ani-
mam

nam in nihilum, aut pulverem redituram esse, impia vox est hominum *epicureorum*, & *materialistarum* nostri temporis, ne scilicet gravissimis, quæ eos posthanc vitam mortalem expectant, suppliciis territi, à nefandis sceleribus & impietatibus suis absterreantur. Contra hos itaque præsentem veritatem pluribus stabilire necessum est.

174. *Vita hominum non circumscribitur hujus mortalitatis conditionis limitibus, sed post mortem manent virtutum præmia, vitiorum autem supplicia à Judice omnium Deo certissimè retribuenda. Prob. I. Ex consideratione divinarum perfectionum.* Mundus intellectualis quemadmodum Dei præstantissimum opus est, sic ea pars divini Operis est, quæ illustriora divinæ providentiæ moralis, sapientiæ videlicet, bonitatis & justitiæ, argumenta experiri debet, quàm ordo rerum naturalis: quis enim neget in spirituum, & eorum quidem, qui ad imaginem & similitudinem Dei efformati sunt, magis quàm in alia quavis re agnosci debere Rectorem sapientem, Parentem bonum, æquum sanctumque Judicem? at divina hæc moralis providentiæ attributa quàm obscura essent, quodsi vita hominum præsentis nostræ conditionis limitibus terminaretur? quam ferret laudem morale Dei imperium? quæ *Sapientiæ* signa proderet? profectò non est Legislatoris sapientis ferre leges, & earum non prospicere observationi sanctione præmii & supplicii, quibus subditi efficaciter impellantur ad observandas leges. Nemo unus inter homines Princeps aliquando extitit tantæ imprudentiæ reus, ut quas rogavisset leges ad Reipublicæ salutem, easdem pœnis non sanxerit. Tolle autem futura post hanc

hanc vitam præmia, & pœnas: quæ tunc sit in creatura rationali obligatio, quæ moralis necessitas servandi leges divinas, præsertim ubi interiora animi obsequia erga Deum, se ipsum & proximum imperant? has præmii & supplicii futuri divinas sanctiones ubi sustuleris; jam nulla erit vis cujuslibet humanæ legis, quam impunè violabunt, quotquot fraude & potentiâ cæteris anteire consueverunt. Et quæ ista Mundi rationalis gubernatio? nonne sic Dei ipsius Majestas, & omnis Principum auctoritas in contemptum abibit, ac prorsus evanescet in hominum animis? contempta igitur jacebit virtus, vitium triumphabit. Quæ omnia quantum à sapientissimo morali Dei imperio abesse debeant, nemo non sanæ mentis intelligit.

2°. Quod si nulla post hanc vitam superstes est, quas tunc *bonitatis* notas habebit moralis providentia Dei? hæc enim mortalis vita nisi consideretur ut via ad beatiorum, ut stadium, in quo decertamus, ut quidam militiæ & probationis status, divinæ benevolentiam illam vix acceptam referre possumus, adeo misera & infelix est. Quæ ista bonitas, hominem postquam innumeris malis & incommodis conflictatus est, postquam infinitos labores exhaustit, & ad virtutem per molestias & ærumnas summo studio omnique virium contentione eximios progressus fecit, dejicere in mortis malum sempiternum? an ea boni Legislatoris ratio sit ferre leges, quæ beatam vitam adeo non efficiunt, ut ad ærumnas potius & misérias subditos ducant? aut quæ creaturæ rationalis divinarum legum studiosæ felicitas sit, quod si altera post mortalem hanc conditionem vita non est? certè si cum vita præsentem claudun-

clauduntur omnia, hominum religiosorum in Deum pietas infelix est, improbi propter impietatem suas utilitates, & commoda, felicitatemque omnem consequuntur. Istud verò cum infinita divini moralis imperii bonitate quis conciliare possit?

3° Si nulla est post hanc conditionem mortalem vita, in qua bonos præmia, pœnæ fontes maneant, quæ tunc administrationis divinæ æquitas & justitia? nequit justitia Dei esse nisi æqua voluntas, *h. e.* constans propositum agendi juxta æternum ordinem in ipsis etiam rerum naturis fundatum: jam verò bonum inter & malum morale est discrimen essentielle in rerum naturis positum, illaque distinguit communis Dei & hominum ratio atque intelligentia: bonum naturali pulchritudine decorum & amabile est, provocatque sponte sua omnium entium intellectivorum studia: vitium contra ex propria foeditate turpe est. Hujus igitur discriminis quodsi Deus nullam rationem haberet (haberet autem nullam, si nulla esset futura post mortem vita, quia bonos & malos eodem haberet loco; immo illum constituisset ordinem, in quo majora quandoque essent vitii, quàm virtutis præmia) annon ex divinæ gubernationis ratione conjiciendi locus esset, nullum esse ejusmodi naturale discrimen inter bonum & malum morale, cum ipse Legislator nullum bonorum & malorum rationem haberet? nemo certè ex ejus regiminis forma facile concluderet, illum delectari virtutibus, & ab improbitate alienum esse. Igitur ex justitia & æquitate moralis imperii, quo Deus creaturas racionales gubernat, inferri debet, futuram esse vitam post mortalem hanc conditionem.

II. *Prob. Ex hominis natura morali.* Rem quamlibet pro sua natura regendam esse, cujusvis sapientis administrationis primum ac fundamentale principium est: hanc proinde legem certissimè sequitur omnium naturarum Parens, & sapientissimus Legislator, & Rector Deus. Sic intelligimus, Deum à belluis non esse postulaturum rationem operationum suarum, eo quod cognitionis & libertatis expertes in Judicium adduci nequeant; contra cum homines ad rationem reddendam à natura comparati sint, meritò conjicitur, illos in judicium aliquando vocandos esse: cur enim eos non tractaret modo naturæ suæ convenienti? certè homo rationis particeps scienter agit, liberè & ad arbitrium vivit, divinis institutis regitur, obligatur lege, Superiorem & Judicem agnoscit. Nec solum propter naturalem hanc conditionem rationis reddendæ capax est, sed etiam videmus eum semper paratum esse ad defendendum sese, vel accusandum, quasi ante tribunal Judicis staret: nam sese turpiter agentem damnat, & etiam in tenebris ignavi ipsum facinoris pudet; siqui testes fuerint ignavæ actionis, aut si metuat scelus suum manifestandum esse, rubore suffunditur, & defensionem meditatur. Atque hi sensus non infimis solum hominibus insunt, sed ipsis etiam Principibus, à quibus nulla in terris ratio exigi potest. Quis igitur dubiter, Supremo omnium rerum Gubernatori Deo à nobis aliquando rationem reddendam esse? 2°. Omnis naturalis sensus necessariò verax est, à Deo enim naturæ insitus est, & illius quodammodo monentis vox est: insita autem est omnium hominum animis expectatio futuri Dei judicii, & quædam præsen-
siones

siones futurorum seculorum: nam hi sensus univer-
 sales sunt, sponte & naturaliter absque institutio-
 ne & doctrina in hominum animis exorti, itaque
 firmiter inhærent, ut nullâ industriâ omnino
 queant extirpari. Et universales quidem sunt isti
 sensus, quia hac in parte omnes semper populi,
 totaque antiquitas consenserunt, ut liquet ex Jure
 Pontificio, quod ubique apud Gentiles obtinuit,
 atque ex ceremoniis sepulchrorum intelligere licet,
 quas tantâ curâ non coluissent omnes populi, nec
 violatas inexpiabili religione sanxissent, nisi hæ-
 sisset in eorum mentibus, excessu vitæ non sic de-
 leri hominem, ut funditus intereat, sed mortem
 esse quamdam veluti migrationem, vitæ præsentis
 cum alia diuturniore commutationem. Est quoque
 illa opinio non institutis & legibus confirmata, sed
 ipsius naturæ vox. *Quid multa, inquit TULLIUS,
 sic mihi persuasi, sic sentio: cum tanta celeritas
 animorum sit, tanta memoriæ præteritorum,
 futurorum providentia, tot artes, tanta scientia,
 tot inventa; non posse eam naturam, quæ res eas
 contineat, esse mortalem.* Testes sunt Boni omnes,
 quos futurorum spes in maximis molestiis, & æru-
 mnis gravissimis naturaliter confirmat; testes sunt
 impii, qui etsi rebus omnibus adfluant, à futuris
 sibi constanter metuunt, & tunc maximè, ubi ab
 ægritudine vexantur. Neque sensus isti penitus
 excindi ex animis possunt, ipso *Epicuro* fatente,
 jucundè vivi non posse, nisi honestè vivatur; quod
 ea quæ sunt *luxuriosis efficientia voluptatum,
 metus injiciant graves Deorum, à quibus nullâ
 industriâ liberari possunt.*

HOMIN. POST MORTEM. 513

III. *Prob. Ex natura animorum immortal.*

Animus ea hominis pars est, quæ intelligentiâ & ratione valet, quæ doloris & lætitiæ sensus experitur, quæ suorum actuum arbitra vim habet se movendi, nec quidquam commune habet cum corpore; igitur pereunte corpore necessum non est illum interire. Neque in ipso animo est, quod corruptionem vel patiatur, vel exigat: est enim substantia purè spiritualis, carens contrariis, & omnis compositionis expers; præterea hæc propria animi natura est, ut se ipsum moveat, & vi quadam interiore cogitet, propendeat, & agat, ac proinde nunquam sine careat, in quem existat; atque ideo exigit à Deo conservari. Sed & congenitus est animis nostris quidam immortalitatis appetitus, qui utpote ab Autore suo dimanans nequit frustraneus esse. Age *Incredule!* si animus tuus mortalis est, igitur vel quia materialis est, vel quia necessariam cum corpore connexionem habet, ut existat, licet spiritualis sit; vel quia corpore pereunte finem non habet, in quem existat; & à Deo exigit conservari. Si *1um*: homo deterioris longè conditionis est, atque ipsæ bestię; nam 1°. corpora bestiarum robore prævalent humanis, non ita acerbè sentiunt frigus & calorem, nec cæteris vicissitudinibus tantùm obnoxia sunt, quantum homines: fruuntur bestię voluptatibus suis absque rubore & remorsu, non aguntur invidiâ & ambitione, futuros casus adversos non metuunt, quæ omnia hominem diris modis vexant, & adfligunt. 2°. Interitum suum bestię neque timent, neque præsentiant, neque lugent, cùm mortis memoria

hominem eruciet, & innumeris sæpe curis dilaniet. Si anima tua materialis est, igitur ratione caret, incapax est virtutis & scientiæ: hæc enim & similia quomodo in materiam cadere possunt? igitur summa tua, atque unica hæc est felicitas, ut te diutissimè serves, contemptâ omni lege; & summum bonum tuum erit sensuum objectis frui. Ita verò naturæ rationali quàm probrosa sunt? Non *2dum*. Etenim substantia verè perfecteque spiritualis, ideoque à corpore penitus diversa quam habeat connexionem naturalem cum corpore, ut absque illo existere non possit? esto, anima in operando à corpore dependeat; at organa corporis non sunt nisi instrumenta, quibus ad operandum utitur anima, quamdiu corpori conjuncta est, hancque necessitatem non ipsa natura, sed sola conjunctio imponit. Non *3tium*, quia substantia spiritualis virtute movendi se ipsam, intelligendi & appetendi prædita est; igitur quamdiu existit, agit; & quia agit, exigit, ut semper existat, quia res quælibet tamdiu postulat conservari, quamdiu finem existendi habet. Quin ipsius Dei immutabilitas & constantia postulat, ut res quævis conservetur, quamdiu perdurat finis, in quem primò condita fuit.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Præsens rerum administratio evidenter commendat divinæ moralis providentiæ attributa; igitur his nihil derogatur, etiamsi non alia post mortem vita detur. *Resp.* Præsens rerum administratio solum commendat imperium Dei morale, inquantum decet statum militiæ & probationis, non verò

verò quantum decet in statu finali. Condidit Deus leges sapientissimas, pœnarum & præmiorum sanctione illas confirmavit, paravit usibus nostris bona fat multa, ut facile intelligere possimus, eum rebus humanis interesse, virtutis patronum esse, & vindicem scelerum. Sufficiunt illa, ut concludere valeamus, homines aliquando in iudicium à Deo vocandos esse; verùm satis non sunt ad vindicandas Dei perfectiones. Quippe divinam aliter providentiam absolvere non possumus, nisi cogitemus illam extra vitæ hujus limites excurrere, mortalem hanc conditionem esse statum militiæ & probationis, in quo magis promissis divinis ad decertandum, vincendasque difficultates, ad virtutem accendimur, quàm propter virtutem remuneramur, in quo vitium non tam divinis castigatur iudiciis, quàm terroribus & comminationibus gravissimis coercetur. Advertimus scilicet impios non luere pœnas scelerum suppliciis, quæ sæpius nulla in præsentì conditione sunt, quàm metu suppliciorum; bonos non tam frui voluptatibus, quibus omninò carent, quàm jucunditate quadam ex spe futuræ felicitatis. Cùm igitur in hac vitâ spe aut metu futurorum agamur omnes, ea post mortem retribui necesse est. Atque sic demum perfectiones suas absolvit, & liberat Deus.

Obj. II. Illa suæ excellentiæ opinio animi plus æquo superbientis vana & inanis elatio est: desiderium immortalitatis nihil aliud est, quàm suæ conservationis studium: vivere cupimus, timemus interitum, atque ideo vitæ terminos ambitiosè nimis proferimus; futuras metuimus pœnas, sicut in tenebris lemures, sicut totum genus humanum

olim horrebat Cerberum triplicem, & furias anguibus terribiles. *Humana vanitas*, ut observat PLINIUS, *in futurum etiam se propagat, & in mortis quoque tempore, ipsa sibi vitam mentitur, aliàs immortalitatem animæ, aliàs transfigurationem, aliàs sensum inferis dando, & manes colendo, Deumque faciendo, qui jam homo esse desierit.* Resp. Animus hominis magnificè de se sentit, quia vires & adfectiones ejusmodi in se experitur, unde vitam suam immortalem certissimè concludit. Sin mortalis esset, nulla foret causa, cur tanto pere gloriaretur. Esto, videantur etiam bestie aliquando superbire, at istæ sui interitus sibi conscie non sunt. Desiderium autem immortalitatis longè distat à studio propriæ conservationis: etenim divinos sæpe istos sensus experimur; mali optant interitum sempiternum, etsi conservationi propriæ solertissimè invigilent; boni vitam haud ægre profundunt, ut aeternum vivant. Sed demus, immortalitatis desiderium sponte nasci ex sui conservandi studio; igitur naturali inclinatione ambimus æternam vitam æque constanter ac necessariò, sicut conservationem vitæ præsentis; quid verò certius expectandum, quàm quod naturâ duce atque impellente desideramus? Denique spes immortalitatis, & metus futurorum suppliciorum cum vanis terroribus inepte ac temere confunduntur: nam vanæ formidines neque universales sunt, neque constantes, & facilè extirpantur; phantasiæ fœtus sùnt, non naturæ; factæ sunt à Poetis imagines, non rationis secum ipsa deliberantis judicicia.

Obj III. Quæcunque sit animi nostri natura, experturus tamen est sortem corporis, quia ad illius

lius societatem unicè factus videtur, nam animus^s in corpore diffusus quodammodo cum illo confunditur; hinc memoriam in cerebro, intelligentiam in arce capitis, in corde adfectiones naturaliter collocamus. Præterea animus corporis ope cogitat, omnis cognitio ex sensibus ortum ducit; multa sunt ex corpore, quæ mentem acuunt, multa quæ obtundunt. Sed & omnes corporis vices animus experitur: cum corpore nascitur & evolvitur, corpore æstuante aut languente, æstuat quoque aut languet animus, cum senili corpore mens ipsa senescit, ubi corpus somno vel lethargo opprimitur, nullus est sensus; ac proinde in morte nullus etiam sensus est, quia somnus mortis simulacrum est.

Resp. Conjunctio animi cum corpore solius Dei opus est, abstrahendo enim ab hac Dei utriusque ad invicem substantiæ ordinatione jam nihil est, quod intimam unionem illam efficere possit. *Ad Imum.* Sive animus in toto corpore diffusus dicatur, sive in una aliqua singulari parte hæreat; non ideo est, cum corpore cur confundatur. Est certè Deus diffusus per omnia propter immensitatem suam: an ideo cum rebus Universi confunditur? nimirum animus veluti substantia spiritualis & indivisibilis ita existit in toto corpore, ut tota sit in qualibet corporis parte, quin localiter extensa, & corpori rerum instar corporearum commensurata sit. Præterea ipsæ reminiscendi, intelligendi, sentiendique vires tametsi à variis corporis partibus tanquam ab instrumentis dependeant, cum istis tamen nihil commune habent, sed soli animæ inhærent, ut adeo certa quædam cerebri vestigia, diversique motus spirituum fluidorum sint causæ duntaxat occa-

fionales earum functionum, quas anima virtute sua producit. Ad 2^{am} Perceptiones & appetitiones animæ omnes immediatè à sensibus oriri, manifeste falsum est, nam multa cogitamus & appetimus, veluti res spirituales, & entia abstracta, universalia, quæ cadere sub sensus nequeunt. Quin ea etiam cognoscimus & concupiscimus, quæ nec mediatè à sensibus oriuntur, veluti principia prima, quæ solo naturæ lumine cognita dicimus, & experimur. Sed demus propter arctam illam corporis & animi necessitudinem vix ullam esse animi cogitationem, quam non comitetur aliquis in corpore motus; attamen principium motus esse in animo sentimus, eique competere vim sese excitandi, suumque corpus variâ ratione adficiendi; igitur motus in corpore non semper est prima causa cogitationum & adfectionum animi. Deinde sensuum commotiones equidem in animo excitant adfectiones, quin tamen istæ cum illis motibus proportionem habeant: quæ enim proportio verbi leviùs contumeliosi cum illa animi excandescencia, quam excitare quandoque solet? quoties verbum temerè prolatum, aut literis consignatum homines in furorem agit, quod certè levissimè aurium vel oculorum nervos vellicat? igitur tantæ perturbationis causa nequit esse impressio in organum sensorium facta. Ad 3^{iam}. Quod corporis vices experiatur animus, Dei voluntati tribuendum est, quæ intimam corporis & animi unionem constituit, voluitque, ut mens nostra in hoc conjunctionis statu corporeis organis veluti instrumentis uteretur, quæ ubi hebetata sunt, & ipsa anima suas sæpe vires exerere prohibetur, quamvis actus illos, quorum

rum

rum consuetudinem contraxit, internos etiam excellentissimos facile possit exercere, etiam cum sensoria prope fracta sunt, & corrupta. Istud autem falsum est, animum planè evolvi cum corpore, & vices illius omnes experiri: nec enim cibus alitur, sed meditando vires explicat, & ingenii exercitationibus confirmatur: corpus quotidianas mutationes patitur, mens eadem semper consistit. Somnus & lethargus adeo non probant animum cum corpore interiturum esse, ut contrarium evincant: manet enim post somnum & lethargum facultas cogitandi eadem, eadem appetendi vis; animus igitur nullam subiit mutationem cum corpore. Frustra conantur *Increduli*, ut divinæ providentiæ cogitationem, justis & injustis sensum, delicti & innocentiae conscientiam, & futuræ æternitatis præsentationem exuant. *Dies ille*, dicebat *SENECA*, quem tamquam extremum reformidamus, æterni natalis est; hora illa non est animo suprema, sed corpori: quidquid extra te jacet rerum, tamquam hospitalis loci sarcinas spectat.

QUAESTIO II.

Utrum futura aliquando sit mortuorum resurrectio?

Mortuorum resurrectionem olim negabant *Sad-175. ducaei* (*Matth. 22. c. v. 23*) Eandem cum suis negabant *Cerintus*, primus post *Simonem Magum* Hæresiarcha (*1. ad Cor. 15. c. v. 12.*) & *Basilides* Simonis Magi discipulus. Gentiles corporum resurrectionem veluti impossibilem ha-

buerunt; hodierni *Theista* & *Increduli* illam inter
figmenta & fabulas ablegant.

¶ 176. Corporum futuram aliquando resurrectionem esse,
dogma Catholicum est: quod ipse Christus disertis
verbis affirmavit *Matth. 22.* Sadducaos ita allo-
quens: *Erratis nescientes Scripturas, neque vir-
tutem Dei. In resurrectione enim neque nubent,
neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in
caelo. De resurrectione autem mortuorum non
legistis, quod dictum est à Deo dicente vobis: Ego
sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus
Jacob? non est Deus mortuorum; sed viventium.
Et Apostolus 1. ad Cor. 15. Si autem Christus
pradicatur, quod resurrexit à mortuis, quomodo
quidam dicunt in vobis, quòd resurrectio mor-
tuorum non est? si autem resurrectio mortuorum
non est, neque Christus resurrexit. Si autem
Christus non resurrexit, inanis est ergo predica-
tio nostra, inanis est & Fides vestra . . . Si in
hac vita tantum sperantes in Christo sumus, mi-
serabiliores sumus omnibus hominibus . . . Si
(secundum hominem) ad bestias pugnavi Ephesti,
quid mihi prodest, si mortui non resurgunt? man-
ducemus & bibamus, cras enim moriemur. Hanc
veritatem jam olim confessus est S. JOB c. 19. di-
cens: Scio enim, quòd Redemptor meus vivit, &
in novissimo die de terra surrecturus sum: &
rursum circumdabor pelle meà, & in carne meà
videbo Deum meum. Quem visurus sum ego
ipse, & oculi mei conspècturi sunt, & non alius:
reposita est hac spes meà in sinu meo. Et MAR-
THA Joann. II. Scio, quia resurget in resurre-
ctione, in novissimo die. Eandem veritatem Fi-
deles*

deles semper omnes professi sunt in Symbolo Apostolorum, credentes *carnis resurrectionem*. Hoc ipsum constanter docuerunt Patres. *Duplicem siquidem ejus adventum* (ita S. IRENAEUS *Apol. 2. de Christo*) & *praesentiam praenuntiarunt Sancti Vates: unam quidem jam exhibitam ut despecti, & passionibus subiecti hominis: secundam autem, quando è caelis cum gloria Angelica sua Militia adveniet, aderitque; cum omnium etiam, qui unquam extitere, mortalium corpora suscitabit; atque dignos quidem induet naturam universae corruptibilitatis experte, injustos autem in perpetuo sensu, unam cum malis Geniis, in ignem mittet sempiternum.* Hæc resurrectio quamvis in ipsa natura principium non habeat; Antiqui tamen tum Gentilium, tum *Basilidianorum* errores variis rationum momentis impugnarunt. ATHENAGORAS. L. de *resurrectione mortuorum* ita discurret: Si resurrectio futura non esset, maximè quia deesset Deo facultas suscitandi mortuos, aut voluntas; non *imium*, quia neque ignorat, quomodo suscitari possint, neque caret virtute corpora resuscitandi, qui habuit virtutem illa creandi. Non *adum*, quia si Deus nollet suscitare corpora, ideo nollet; vel quia id injustum foret, vel quia indignum, vel quia finem non haberet. Non *imium*, quia per mortuorum suscitationem neque injuria fit creaturis intellectualibus, ut patet; neque brutis animantibus, tum quia istis homo nobilior est, ideoque dignus, qui feliciori sorte fruatur, tum quia justitiæ sensu carent; neque ipsius hominis animæ aut corpori, quia nunc quoque anima in corpore habitat, citra injuriam, corpus

verò tunc immortalitate donabitur. *1°* Non *2da*, quia Deo indignum non fuit, corruptibile corpus producere; igitur multò minùs Deo indignum est, corpus incorruptibile suscitare. Non *3^{tium}*, quia Deus creavit hominem propter se ipsum, atque ut æternâ beatitate perfruatur; homo autem non est anima sola, sed compositum ex anima & corpore: istud verò compositum permanere nequit, nisi detur corporum resurrectio. Præterea homo totus iudicio Dei fisci debet, nec enim anima sola puniri propter peccata debet, siquidem ea, quæ in corporis voluptatibus posita sunt, per se non perpetravit; nec solum corpus, quia legum & iudicii vim non percipit. Similiter virtutes totius hominis sunt, præcepta & leges toti homini sunt posita, non solis animabus; igitur totus homo referre debet, prout gessit, sive bonum, sive malum. S. IRENAEUS L. 5. adversus Hæres. *1^{am}* rationem petit à participatione Ss. Eucharistiæ, quæ corporibus nostris pignus est immortalitatis. *2^{dam}* à Dei potentia, & bonitate. *3^{tiam}* ex dignitate corporis nostri, quod est templum Dei. *4^{tam}* ex resurrectione Christi. *5^{tam}* ex Verbi divini Incarnatione, quod miracula operatum non fuisset in gratiam carnis non resurrecturæ. Christus redemit totum hominem, quia redemit, quod perierat; perierat autem totus homo; igitur & Christus salvabit, quem redemit.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Apostolo teste, I. ad Cor. 15. *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt; possiderent*

serent autem, si corporum resurrectio futura esset. *Resp.* Numquid caro & Sanguis Christi regnum Dei possident? igitur opera carnalia à regno Dei excluduntur, & excludunt, non ipsa carnis substantia. Dixerat nempe Apostolus versu præcedente: *Igitur sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis hominis sc. Christi.* Quamvis autem homines carnalium operum corruptela infecti non sint resurrecturi in regnum Dei, tamen resurgent; nam omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. Et TERTULLIANUS, *Non enim, inquit, resurrectio carni & sanguini directè negatur, sed Dei regnum, quod obvenit resurrectioni (Est autem & in iudicium resurrectio) immo & confirmatur carnis resurrectio generalis, cum specialis excipitur.* Dum enim, in quem Statum non resurgat, edicitur, in quem resurgat, subauditur. Atque ita dum pro meritis distinctionem resurrectionis, opus substantiæ, non genus, patitur; apparet hinc quoque carnem & sanguinem nomine culpæ, non substantiæ, arceri à Dei regno; nomine tamen formæ resurgere in iudicium, quia non resurgent in regnum.

Inst. Idem Apostolus 2. ad Cor. 4. duplicem hominem distinguit, alterum exteriorem, qui corrumpitur, alterum interiorem, qui renovatur: homo autem exterior est caro, interior est anima. *Resp.* Verba sunt: *Propter quod non desicimus: licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur; tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem.* Et sensus est, propter spem illius gloriæ, quam aliquando resurrecturi expectamus, non frangimur malis, quibus premimur; & licet corpus nostrum
fame,

fame, siti, frigore, nuditate, pressuris aliisque sexcentis calamitatibus corrumpatur, anima tamen nostra indies magis proficit fide, spe, charitate & promptitudine in superandis huiusmodi adversitatibus: *Id enim quod in præfenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Itaque Apostolus non loquitur de perpetua, sed de temporali corruptione corporis, quam ipsam spe futuræ resurrectionis solatur.

Obj. II. Apostolus I. ad Cor. 15. cùm v. 35. dixisset: *Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt mortui? quælibet corpore venient?* v. 37. ait: *Et quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum; & v. 44. Seminatur corpus animale, surget corpus spiritale.* Igitur non resurget eadem caro. Resp. Non resurget eadem caro secundum qualitates C. Secundum substantiam. N. C. Unde v. 42. & 43. *Sic & resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate surget in virtute.* Corpus autem resuscitatum vocat spiritale, quia ad modum spiritûs cibo & potu non amplius indiget, & subtilitatis atque agilitatis dotibus à Deo decorabitur.

Inst. I. Quæ dicit Apostolus v. 42. 43. congruunt duntaxat corporibus Beatorum; igitur corpora peccatorum non resurgent, attestante id Psalmista: *Non resurgent impii in iudicio.* Ps. 1. Resp. At generatim de futura omnium resurrectione pronunciat v. 51. *Ecce mysterium vobis dico: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur*

tabimur. Psalmista verò addit: *neque peccatores in concilio justorum.* Impii nempe & peccatores resurgent quidem ad vitam & immortalitatem, non verò cum justis ad beatitudinem sempiternam.

Inst. 2. Iterum Apostolus exemplum resurrectionis mortuorum ponit resurrectionem Christi; igitur sicut Christus ad vitam & gloriam resurrexit, sic ii quoque duntaxat resurgent, qui cœli gloriam consequentur. *Resp.* Apostolus loquitur de resurrectione Christi, in quantum est objectum & Fidei, & Spei nostræ: ex Christi resurrectione sub priore aspectu infert generatim resurrectionem omnium mortuorum, dicens v. 13. *Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit: Christus autem resurrexit; igitur mortui omnes resurgunt; idque ad scopum epistolæ: dubitabant enim Corinthii de resurrectione mortuorum, quin distinguerent inter justos & impios.* Dein v. 21. ait: *Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum, q. d.* sicut mors in omnes homines pertransit, ita propter resurrectionem Christi fiet, ut omnes homines à mortuis resurgant. A v. 23. & deinceps frequentius loquitur de resurrectione tamquam de objecto Spei, qualis erit illa justorum, non verò damnatorum.

Obj. III. Plura hinc absurda sequuntur. Nam
 1°. quid fiet cum illis corporibus, quæ vel à canibus, vel à piscibus consumpta sunt, vel ab Anthropophagis? 2°. Si corpora resurgent, igitur cum membris sive ad manducandum & bibendum, sive ad generandum aptis; quorsum verò ista?
 3°. Sexuum diversitas dedecet statum beatorum.
 4°. Et quem in finem resurgant, infideles & peccatores?

catores? 50. An etiam suscitabuntur cæci, claudi, paralytici? *Resp.* Ad *1mum*. Cùm particulae corporum primigeniæ ex Philosophorum placito sint ingenerabiles, & incorruptibiles, per virtutem Dei fiet, ut eadem numero caro cujusvis hominis resurgat, uberiolem materiam Deo suppeditante, ut omnes in virum perfectum occurramus. Ad *2dum*. Membra humani corporis etiam ordinantur ad integritatem corporis. *Licet officiis liberentur* (inquit de membris TERTULLIANUS L. de resurrectione carnis c. 6.) *sed judiciis retinentur: ut quis referat per corpus, prout gessit.* *Salvum enim hominem tribunal Dei exigit: salvum verò sine membris non liquet eum, ex quorum non officiis, sed substantiis constat.* Idem in illa verba Christi: *Erunt sicut Angeli*, ait: *Non dixit: erunt Angeli, ne homines negaret: sed tamquam Angeli, ut homines conservaret.* *Non abstulit substantiam, cui similitudinem tribuit.* Ad *3tium*. Sexus femineus non vitium est, sed natura. *Qui ergo utrumque sexum instituit* (ait S. AUGUSTINUS L. 22. de Civ. c. 17.) *utrumque restituit.* Denique & ipse JESUS interrogatus à Saduceis, *cujus septem fratrum erit uxor, quam singuli habuerunt?* *Erratis, inquit, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei.* *Et cùm locus esset, ut diceret: De qua me interrogatis, vir erit ipsa, non mulier; non hoc dixit, sed dixit: in resurrectione enim neque nubent, neque uxores ducent: sed sunt sicut Angeli Dei in cælo.* *Nuptias ergo Dominus in resurrectione negavit, ubi talis quæstio vertebatur, ut eam negato sexu muliebri, celeriore facilitate dissolveret, si eum ibi prænosceret non futurum.*

Ad

Ad 4um Infideles quoque & peccatores à mortuis resurgent, ut tamquam homines divino Judici sistantur, & recipiat unusquisque, prout gessit in suo corpore. Nec tamen cæci, claudi, aliique cum suis defectibus suscitandi sunt. Si enim statuatam (iterum S. AUGUSTINUS L. cit. c. 19.) potest artifex homo, quam propter aliquam causam deformem fecerat, conflare, & pulcherrimam reddere, ita ut nihil inde substantiæ, sed sola deformitas pereat . . . Quid de omnipotenti Artifice sentiendum est?

Q U A E S T I O III.

An futurum aliquando sit iudicium extremum
solemne, & publicum?

Duplex Iudicium Dei statuunt, & credunt Orthodoxi, *particulare*, quod quasi in occulto peragitur; & *universale*, dum omnes omnino homines divino Judici sistantur sententiam publicam & ultimam audituri. De priore illo loquitur Apostolus ad Hebr 9. *Statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium.* Id ipsum Christus significat Luc. 16. vel in parabola, vel historicè dicens: *Factum est autem, ut moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abrahe: mortuus autem est & dives, & sepultus est in inferno.* Igitur uterque iudicium subiit post mortem, quietis alter, alter damnationis. Idem est totius Ecclesiæ, & Fidelium sensus, quin & homines, cum morti appropinquant, frequentius non tam mortem, quam communi omnibus necessitate subeundam esse non ignorant, quam secutura

177.
Du-
plex
judi-
cium
Dei.

turum statim iudicium perhorrescunt. Iudicium universale negarunt præter cæteros, Materialistæ semper omnes, & nostrâ ætate Increduli ac Theistæ velut inane commentum explodunt.

178.
Erit
judi-
cium
extre-
mum.

Futurum aliquando est iudicium universale publicum & solemne. Extremi hujus iudicii diem jam prænuñciavit ISAIAS c. 13. *Ecce dies Domini veniet, crudelis & indignationis plenus, & ira furorisque, & ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus conterendos de ea. Quoniam stellæ cæli, & splendor earum non expandent lumen suum: obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendet in lumine suo. Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiam fortium humiliabo.* Et MALACHIAS c. 4. dicens: *Ecce enim dies venit succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem stipula, & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen. Ecce ego mittam vobis etiam Prophetam, antequam veniet dies Domini magnus & horribilis.* Clariùs secundi adventûs sui diem expressit Christus Matth. 24. à v. 27. *Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret usque in Occidentem, ita erit & adventus Filii hominis. Ubi cumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ: Statim autem post tribulationem dierum illorum, Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & virtutes cælorum commovebuntur; & tunc parebit signum Filii hominis in cælo: & tunc plangent omnes tribus terræ: & videbunt Filium homi-*

homi-

hominis venientem in nubibus cœli cum virtute multa, & majestate. Et mittet Angelos suos cum tuba, & voce magnâ: & congregabunt electos ejus à quatuor ventis. Et c. 25. postquam exposuisset, à servis Domino reddendam esse rationem de talentis, quæ Dominus peregrè profecturus ipsis crediderat, addit: Cùm autem venerit Filius hominis in majestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ: & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis; & statuet oves quidem à dextris suis, hoedos autem à sinistris: tunc dicet Rex his, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione Mundi. . . Tunc dicet & his, qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Apostolus ep. I. c. 4. Theſſalonicenses consolaturus ita scribit: Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut ceteri qui spem non habent. Si enim credimus, quod Jesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus eos, qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini. quia nos, qui vivimus, qui residui sumus in adventum Domini, non præveniemus eos, qui dormierunt. Quoniam ipse Dominus in jussu, & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cœlo: & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi. Tum c. 5. De temporibus autem, & momentis fratres, non indigetis, ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis, quia dies Domini, sicut

fur in nocte, veniet. Dogma hoc Catholicum
 profitemur in Symbolo Apostolorum, in Nicæno &
 Cpolitano. Nec desunt rationes, quibus istud
 suadetur. 1°. Ut creaturæ omnes rationales agno-
 scant supremum Dei dominium in vivos & mortuos,
 sentiantque Deum uti Autorem, ita & Judicem
 omnium esse. 2°. Ut Deus publico & solemnî ju-
 dicio legum suarum autoritatem vindicet. 3°. Ut
 vindicet providentiam suam, quam nefarii & sacri-
 legi mortales impio & temerario ausu toties accu-
 sarunt; elucebit tum bonitas, qua se habuit erga
 bonos & malos, utrisque gratiarum suarum dona
 largiendo, suppeditando salutis media, spatium
 poenitentiae indulgendo; elucebit sapientia in bonis,
 quæ ita sive prosperos, sive adversos casus tempe-
 ravit, ut ad salutem prodesse; in malis quoque,
 cum his eam sortem conditionemque indulsit,
 ut vel blandè allicerentur in prosperis, vel ab ad-
 versis ad frugem meliorem inviti compellerentur.
 Elucebit justitia virtuti & bonis operibus præmia,
 vitiis & sceleribus supplicia decernendo. 4°. Ipsi
 etiam justî quodam jure suo postulant causas suas
 æquissimas palam & in conspectu omnium dijudica-
 ri: etenim dum viverent in terris, ab iniquissimis
 hominibus gravissimas sapius injurias passi sunt,
 non modo fecerunt jacturam bonorum temporalium,
 sed famæ etiam, honoris & vitæ, quin reliquum
 ipsis esset, causæ suæ æquitatem, suamque inno-
 centiam testatam facere. Publica hæc flagitia fuere,
 injuriæ publicæ; publico igitur judicio discuti exi-
 gunt, & condemnari. Quin ipsius adeo humanæ
 societatis recta constitutio publicum hujusmodi ju-
 dicio postulare videtur: cum enim in quavis re-
 publi-

publica bene ordinata tribunal esse debeat, in quo boni cives triumphent, mali scelerum accusati meritis ex publica sententia pœnas exsolvant; quanto magis sapientissima justissimaque hujus Universitatis gubernatio à Deo postulat, ut in judicium vocet omnes, ac singulis retribuatur, prout in corpore gesserunt; ut palam vindicet, quos ambitio, livor, avaritia, libido, impietas & cæcus furor inique depresserunt. Neque hominum duntaxat, sed ipsius etiam Dei causas publicas in publicum vocari judicium oportet, puta Fidei Religionis & Ecclesiæ; quæ videlicet iniquiores habuere iudices, immo & hostes sunt eos expertæ, qui ab humano die nihil sibi metuebant. Sæpe etiam inter mortales occulta latent scelera, latet sacrilegus Dei divinarumque rerum contemptus, quin & speciosis sæpe titulis honestantur injuriæ, peccata gravissima virtutis ac pietatis nomine illustrantur: Et ista num ferat Deus, cujus justitia infinita est? hæc numquam in lucem apertam protrahat? *Nihil itaque est opertum, quod non revelabitur, & occultum, quod non scietur. Matth. 10. c.*

Respondetur ad objecta.

Obj. I. ISAIAS c. 13. solùm prædicit ingentem & crudelem *Babyloniorum* vastationem à *Medis*, ut patet ex v. 1. *Onus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amon.* Resp. Verba *Isaiæ* equidem secundùm *literam* de excidio *Babylonis* intelliguntur, mysticè tamen extremo diei judicii conveniunt, maximè cum Christus in Evangelio iisdem prope verbis usus fuerit, cum de judicio extremo loqueretur.

Obj. II. Quodsi Deus ad terribile adeo, quale describitur, iudicium homines sit vocaturus, cur ergo diem illius & horam celavit? num fortassis voluit, ut homines præ continuo illius timore & terrore contabescerent? id verò quis de immensa Dei bonitate cogitare sine piaculo possit? *Resp.* Ipse Dominus est: annon potuit facere, quod voluit? quis est homo, ut de divinis consiliis audeat conqueri? sapientissimè voluit iudicii tempus nobis absconditum esse, ut nullum non tempus esset, quo pio & salutari timore correpti venturum iudicem expectaremus. Diei hujus incertitudo bonos confirmat, ne à recto salutis tramite deflectant; terreat impios, ut à scelere ad poenitentiam sine mora redeant; optanda infirmis, ne à potentibus hujus seculi opprimantur; salubris potentibus, ut reddendæ palam altiori Judici rationis memores intra honestos justis & æqui limites sese nullo non tempore contineant. Incredule! nonnisi immensam Dei bonitatem jactitas: annon Deus quoque infinitè justus est? Deus sicut per essentiam suam infinitè bonus, ita per eandem naturam infinitè justus est, nec minùs justitia, quàm bonitas divinæ providentiæ essentialia attributum est. Amari Deus cupit, verùm & timeri, quia Pater est, & Dominus: noluit majestatem suam in contemptum adducere, cùm leges dedit hominibus: præmiorum poenarumque sanctione eas confirmavit: publicum hujus aliquando testimonium dare decrevit; quocirca in solenne iudicium omnes ac singulos adducet. Neque est, cur homo Deo fidelis præ metu animo contabescat, quia benignum habebit Judicem; scelerati autem utinam horribilis istius iudicii timore correpti

correpti

correpti ad saniora redirent, ne cogantur cum ardoribus habitare sempiternis.

Obj. III. Si iudicium datur particulare, quorsum istud universale? an fortè Deus latam semel sententiam mutabit? *Resp.* Particulare cujusvis hominis iudicium quasi in occulto peragitur: publicum autem erit illud extremum, ut manifesta sint omnibus & virtutis præmia, & scelerum supplicia. Hoc nempe testimonium veluti debetur virtuti antea incognitæ & spretæ ab impiis, debetur vitiis sive occultis, sive manifestis, ut scelerati inenarrabiliter confundantur, qui confusi non sunt tantis sese flagitiis contaminare. Et siquam comparationem instituere fas est: nonne lata in reum domesticos intra parietes sententia publico etiam in foro denunciari solet? quoties præclara civium merita publicis laudibus decantantur? ad latam in iudicio particulari sententiam quod attinet: hanc iustissimus & incommutabilis iudex adeo non mutabit, ut potius pro omni æternitate sit confirmaturus. *In quo quemque statu* (inquit S. AUGUSTINUS ep. 80.) *invenerit suus novissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi novissimus dies: quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo iudicabitur.*

Obj. IV. Deus prohibuit hominibus, ne occulta aliorum peccata in lucem trahant: & quomodo ipse, quæ abdita erant, scelera omnium mortalium oculis videnda proponet? *Resp.* Quamdiu homines in terris vivunt, noluit Deus, ut occulta aliorum peccata cæteris manifestarentur, tum ut charitati locus esset, tum ut scandala inde sæpius nascitura prohiberentur; tum etiam ut ipsius peccatoris fa-

ma & existimationi consuleretur. In die autem iudicii neque locus est charitati erga reprobos, neque timor scandali est, neque fama damnatorum est aliqua, sed infamia, confusio, & opprobrium sempiternum.

α) In iudicio hoc extremo stabunt homines electi à dextris induti corpora gloriosa quatuor singularibus dotibus micantia, *impassibilitate* videlicet, *claritate*, *agilitate*, & *subtilitate*. Impassibilitas omnem corruptionem, omnemque dolorem excludet: claritas faciet, ut singule corporis partes radios evibrent lucidissimos; agilitas virtutem dabit celerrimè sese movendi; subtilitate corpus id obtinebit, ut alia corpora penetrare queat. Has dotes expressas legimus 1. ad Cor. 15. *Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria; seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget spirituale.*

QUAESTIO IV.

Quid de Millenariorum regno statuendum sit?

179. **F**uere olim, qui dicerent, justorum animas corporibus superstites vivere in beata requie, post corporum autem resurrectionem per mille annos in terris cum Christo regnaturas; quo elapso tempore, finitoque generali iudicio, electi omnes una cum Christo in cœlum ascenderent, visione Dei intuitivâ perpetuò fruituri. Qui huic opinioni adhærebant, *Millenarii*, sive *Chiliastæ* vocabantur. Non tamen una erat omnium *Millenariorum* sententia: nam alii cum *Cerintho* circa finem I. Seculi regnum sibi effingebant deliciis carnalibus affluens, dicentes prope Hierosolyman

cum

cum religione Judaica magnificentius restauratam, electos omnibus epularum, nuptiarum & libidinum voluptatibus per mille annos fruituros esse. *Cerinthus* sequaces habuit *Marcionitas* & *Apollinaristas*. Alii duce *Papia* Hierapolitano Episcopo, qui fuerat discipulus, non *S. Joannis* Apostoli, ut multi opinantur, sed *Joannis* cujusdam Presbyteri Ephesini, nonnisi puras spiritualesque vitæ jucunditates in eo regno futuras adfirmabant. oblitteratam jam pridem hanc *Millenariorum* fabulam nostrâ ætate resuscitavit *Thomas Burnetus* Scotus in Libro *de Statu mortuorum & resurgentium*, qui post ejus mortem (obiit autem anno 1715.) in lucem prodiit anno 1726. In dicto libro postquam ostendit *Burnetus*, animas hominum esse substantias incorporeas, & immortales; quærit, quis earum futurus sit status, ubi à corpore fuerint segregatæ. An impii rectâ ad infernum descendant, ait se nolle investigare. Ad justos autem quod attinet, hos ante Judicii supremi diem, post corporum resurrectionem mille annorum spatio cum Christo regnatos in terris contendit.

Chiliastarum regnum inter fabulas amandari 180. *debet.* Et quidem error *Cerinthi* vix natus, con- Est
tinuò rejectus fuit tamquam hæresis, convulsa illis ficti-
Christi verbis *Matth. 22. In resurrectione neque tium,*
nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli
Dei. Et generatim error quorumvis *Chiliastarum*
refellitur iis præcipuè Sacrarum Scripturarum
testimoniis, quæ regnum Christi perpetuò duratu-
rum enunciant. Sic *Luc. 1. Christus regnabit in*
domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit

firmis. Quod ipsum ontra *Apollinaristas* Symbolo suo inseruit Synodus CPOLITANA I. Præterea si ex mente *Chiliastarum* impii post resurrectionem continuò ibunt in supplicia æternâ; cur iusti à possessione regni cœlestis differantur? esto: fuerint ex antiquis, qui in opinionem *Millenariorum* concederent; at plures errorem hunc semper impugnant.

CAJUS Presbyter Romanus in Seculo III. apud *Euseb.* L. 3. *Hist. eccles.* c. 22. ait: *Cerinthus*, qui per adumbratas revelationum tamquam à magno quodam Apostolo conscriptarum species, absurda portenta, præstigiasque quasi per Angelos ipsi ostentatas, nobis falsò comminiscatur, hæc adseveranter introducit: post resurrectionem carnis humanae, regnum Christi terrestre futurum, & apud Hierusalem homines in carne cupiditatum, & voluptatum blanditiis inservituros. Qui cum sacrosanctis Dei eloquiis esset infestus, numerum mille annorum in nuptiarum festis & celebritate dicebat consumptum iri.

Similia ferè habet S. DIONYSIUS Alexandr. in eod. Seculo III. L. de promissionibus, refellens Nepotem Aegypti Episcopum, qui *Cerinthi* errorem instaurare visus est in quodam libro, quem *Allegoristarum* confutationem inscripserat.

EUSEBIUS L. 3. *Hist.* c. 33. de S. *Papiae* commentariis agens, ita loquitur: *Alia præterea idem Autor*, quasi traditione non scriptâ, ad se pervenisse commonstrat, quæ peregrinas quasdam *Servatoris* parabolas & novas ejus doctrinas, aliaque nonnulla commentitiis fabulis referta continent. In quibus adserit, regnum Christi post universæ carnis à mortuis resurrectionem mille annos humana & corporeo mo-

re in terra hac continuatum & stabilitum fore. Quæ quidem dogmata, credo eum propterea excepisse, quædã Apostolicas interpretationes, quæ ab illis essent arcanis figuris & parabolis subobscuris expositæ, malè intellexisset. S. BASILIUS elogium Barlaami Martyris circa annum 372. contexens ait, exultare Martyres inter tormenta, nam desiderium felicioris vitæ jugulationis dolorem extinguit. Et Homil. de XL. Martyribus, ait eos jam translatos fuisse in veram ipsorum patriam ac civitatem: Patria istorum Martyrum Dei civitas est, cujus autor atque conditor ipse Deus, superna Hierusalem. Quocirca S. Doctor in peroratione eos appellat Legatos apud Deum potentissimos, ita ad illos conversus: Vos non terra contexit, sed cælum excepit: aperta sunt vobis paradisi portæ; dignum profectò exercitibus Angelorum, Patriarchis, Prophetis, & Justis omnibus spectaculum. Ab hac fratris sui opinione non discessit S. GREGORIUS Nyssen. qui in Orat. de S. Theodoro Martyre, postquam eum præclaro ac beato itinere abiisse ad cælum dixit: eundem ita alloquitur: Sive in sublimi æthere habitas, sive per cælestem aliquem circulum versaris, aut in choros Angelorum adoptatus Domino adsistis, aut cum Virtutibus & Potestatibus ut servus fidelis adorationis officio fungeris: parumper ab iis officiis vacationem deprecatus, veni ad hos, qui te honorant. Et in Orat. de S. Ephrem. Conf. c. 8. ait: Ad tranquillum aeterni regni portum feliciter emigravit . . . Nam in cælestibus anima ipsius consedit tabernaculis, ubi Angelorum sunt Ordines, ubi Patriarcharum populi. Hic ipse

S. EPHREM. in *Serm.* ad Monachos de Ss. Patribus, qui requieverunt, ait: *Deus valde eos diligens collegit eos in portum aeternæ vitæ gaudiumque sempiternum, quo illi exultant inter paradisi delicias, in cœlesti thalamo immortalis sponso conjuncti. Nam cum gaudio ingenti hinc migraverunt profecti ad Deum, habentes secum paratas lampades suas.*

S. GREGORIUS Naz. in funebri elogio Gorgonia sororis suæ sic ad illam: *Equidem non dubito, quin iis, quæ oculis cernuntur, multò præstantiora sint ea, quibus nunc fruëris, nempe sonus epulantium. Angelorum chorea, cœlestis ordo, gloriæ contemplatio, cum aliis, tum superna Trinitatis purior & perfectior illuminatio, non jam ligatam mentem, ac per sensus diffusam suffugientis; sed totam sese toti menti contemplandam & tenendam præbentis.* Idem in *Orat.* 18. de laudibus S. Cypriani, in fine sic eum orat: *At tu nos de cœlo benignus aspicias, sermonesque nostros & vitam gubernes, Sanctæque Trinitatis, cui nunc adsistis, pleniorum clarioremque splendorem nobis concilians.*

S. EPIPHANIUS *Hær.* 77. Chiliastarum errorem ab Apollinari resuscitatum omnibus *Scripturæ* sententiis repugnare ait, ideoque in Synodo Romana unâ cum aliis erroribus Apollinaris damnatus fuit sub Damaso Papa.

S. HIERONYMUS c. 18. de *Vir. illustrib.* regnum millenarium Christi vocat *judaicam traditionem*, & in præfat. L. 18. in *Isa.* & sæpe aliàs *fabulam* appellat.

S. AUGUSTINUS etsi junior opinioni *Papæ* adhæsisset; subinde tamen eam abiecit L. 20. de *civit.* c. 7. & *Millenariorum* placita sæpe *ridiculas fabulas* nuncupavit. In *Seculo V.* eadem ceu *figmen-*

Fragmenta communi penè omnium consensione explosa fuisse; nemo est, qui ignoret.

a) Utrum DAMASUS Papa in Concilio Romæ habito circa annum 377. unà cum cæteris *Apollinaris* erroribus etiam illum de millenario Christi regno damnaverit, non satis liquet. Adfirmat BARONIUS ad ann. 373, alii dissentunt, eoquod S. HIERONYMUS in suis commentariis in *Isaiam* (quos elucubravit post annum 409, ut MARTIANAEUS ostendit) scribat, multos Catholicos *Apollinario* in hac duntaxat parte de millenario Christi regno consensisse: credibile autem non est, permultos ex Catholicis favere huic opinioni voluisse, quodsi in Romana Synodo fuisset damnata, nisi fortè S. Doctor v. lit, ante damnationem multos in eandem, cum *Apollinari* sententiam abiisse. Sed tamen idem in c. 36 *Ezech.* testatur *Severum Sulpitium*, virum cæteroq; in pietatis & doctrinæ famâ conspicuum circa annum 418. *Chilastarum* commentis adhæsisse.

Respondetur ad objecta.

Obj. I. Terra *Chanaan* sæpe in Scripturis promissa est *Abraham, Isaac & Jacob*, & semini ejus: jam verò nec illi Patriarchæ nec plurimi eorum descendentes illam possederunt, cum viverent; igitur ut Deus fidem suam liberet, in ea instituet aliquando regnum, in quo electi deliciis affluant, terræque illius dulcedine perfruantur. *Resp.* Quæcumque de terra *Chanaan* promissiones divinæ factæ sunt, vel *literaliter* pertinent ad ipsam terram *Chanaan*, & impletæ sunt in Patriarcharum nepotibus, siquidem fuerunt absolutæ; vel *mystice & spiritualiter* cœlestem patriam designant. Quidquid autem sit, istud liquet, istiusmodi promissiones *Millenariorum* causæ non patrocinari, cum in
illie

illis non certum aliquod tempus, sed indefinitum, immo aeternum exprimitur. *Omnes terram, quam conspicias, tibi dabo, & semini tuo usque in sempiternum. Gen. 13.*

Obj. II. Terrenum Christi regnum saepe in N. T. haud obscure significatur, veluti *Luc. 22. Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Et *Matth. 26.* Christus in ultima coena ita ad suos: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis usque in diem illum, cum illud bibam vobiscum novum in regno Patris mei.* Hujusmodi autem deliciae corporales procul sunt à regno Dei in caelis; igitur aliud Christi regnum statui debet. *Resp.* Ad *1mum.* Solet Scriptura apposite ad sensum humanum inexplicabiles illas vitae aeternae voluptates cibi potusque deliciis explicare. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua. Ps. 16. Torrente voluptatis tuae potabis eos. Ps. 35. Beatus, qui manducat panem in regno Dei. Luc. 14.* Solent nimirum saepe homines summam in cibo & potu voluptatem collocare. Quod autem dicit Christus: *super mensam meam,* specialem quamdam Discipulorum suorum prerogativam designat, quasi non omnes qui in regno caelorum futuri sunt, super mensam Christi comesturi sint & bibituri, sed hoc futurum sit speciale Discipulorum privilegium. Id quod innuunt sequentia: *Et sedeat super thronos judicantes duodecim tribus Israel.* Ad *2dum.* Hoc etiam intelligi potest de regno caelesti per vinum novum mysticè significato, quod Christus Apostolos consolaturus ibi promisit. Neque obstant particulae *hoc, illud,* nam haec postrema appellat

pellat super genimem vitis in sensu mystico acceptum, unde illud *novum* vocat, *h. e.* diversum ab eo, quod antea *proprie* dixerat, ita ut sensus sit: non bibam deinceps vinum, donec bibam illud vobiscum *novum* in regno Patris mei. Simili ferè modo Christus fuerat locutus *Joann.* 4. ubi cum muliere *Samaritana* loquens de aqua materiali, sermonem transtulit ad spiritualem aquam: *Omnis, qui bibit ex hac aqua, sitit iterum: qui autem biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum.* Ita MALDONATUS.

Obj. III S. JOANNES *Apoc.* 20. graphicè describit millenarium Christi regnum, dum ait 1°. *vixerunt (Justi) & regnaverunt cum Christo mille annis. (Æteri mortuorum (h. e. impii) non vixerunt; donec consummentur mille anni.* 2°. Ideo distinguit duplicem resurrectionem, primam electorum, & secundam reproborum: *Hæc est resurrectio prima. Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: sed erunt Sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt cum illo mille annis. Dein etiam impii resurgent ad iudicium. Et vidi mortuos magnos & pusillos, stantes in conspectu throni; & libri aperti sunt: & alius liber apertus est vitæ: & iudicati sunt mortui ex his, quæ scriptæ erant in libris, secundum opera ipsorum, & dedit mare mortuos, qui in eo erant; & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant; & iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum.* Resp. Obscurissimum hoc oraculum S. AUGUSTINUS L. 20. de *civ. c.* 7. ita ferè explicat: *Mille anni, quibus Sancti cum Christo regnabunt,*
desi-

designant tempus omne à morte Christi ad usque Antichristi adventum decurrens: millenarius namque numerus solemnè Scripturæ phrasi numerum magnum & indefinitum significat, uti *Pf. 104. Memor fuit in seculum testamenti sui, verbi quod mandavit in mille generationes.* Et *Pf. 80. Mille anni ante oculos tuos tamquam dies hesternæ, quæ præterit.* Labente hoc temporis spatio Christus ligavit Diabolum, & misit eum in abyssum Inferni, & clausit, & signavit super illum, ut non seducat amplius gentes, donec consummentur mille anni, dum sc. ultimum Orbi excidium iminebit; & post hæc oportet illum solvi modico tempore, ut per Antichristum persecutionem excitet (Deo permittente) qualis non fuit. Post trium autem annorum, & sex mensium spatium (nam tanto tempore Antichristus regnaturus creditur) adveniet Christus judicaturus vivos & mortuos. *Viventium* nomine comprehenduntur animæ decollatorum propter testimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, nec acceperunt characterem ejus in frontibus suis, h. e. electi omnes, qui à Deo vero, & Christo, ejusque Fide non defecerunt, sed in gratia decedentes vixerunt, & cum Christo regnarunt in cœlis mille annis, h. e. decurrente illo temporis spatio, quod inter ascensum Christi, ejusque secundum adventum labitur; quæ ipsorum in cœlos adsumptio est prima eorum resurrectio; secunda erit, ubi animæ electorum suis corporibus reunitæ cum Christo iterum ascendent, æternum in cœlis regnaturæ. *Cæteri autem mortuorum non vixerunt*, quia per gratiæ vivificantis amissionem
spiritua-

spiritualiter mortui, in flammis inferni hæserunt hæctenus, *donec consummentur mille anni*, h. e. usque dum Mundi finis imminebit, tunc enim ad vitam corporalem resurgent, ultimam damnationis suæ sententiam audituri, quæ est mors secunda. *Et qui non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Atque hæc, quia cum cæteris Fidei dogmatis plenè consentiunt, huic S. Joannis oraculo illustrando opportuna maximè visa sunt.

Inst. 1. S. JOANNES de justis, qui cum Christo mille annis regnabunt, enunciat: *erunt Sacerdotes Dei & Christi*; igitur ministerium Sacerdotum legalium obibunt, offerendo sacrificia & victimas secundum legem *Moyfis*. *Resp.* Justi hic vocantur Sacerdotes Dei & Christi, vel quia sunt intimi Dei amici, cœlestium arcanorum conscii, regniq̄ æterni Principes, quo modo 2. Reg. 8. Filii David Sacerdotes dicuntur, h. e. ut LXX. vertunt, *Aula Principes*; vel quia jure laudis & gratiarum actionis sacrificium Deo & Christo offerunt; vel quia membra sunt unius Sacerdotis Christi. Quo sensu etiam Fideles à S. Petro vocantur *regale Sacerdotium*.

Inst. 2. Regnum illud Christi, de quo loquitur S. Joannes c. 20, erit post supremum judicium, nam v. 4. jam dicit: *Et vidi sedes, & sederunt super eas, & Judicium datum est illis.* *Resp.* Nihil est, quod cogat hæc verba de ultimo judicio intelligere. *Non hoc putandum est de ultimo judicio dici, sed sedes Præpositorum, & ipsi Præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur.* *Judicium autem datum, nullum melius*

melius accipiendum videtur, quam id, quod dictum est: Quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in cælo; & quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo. Ita S. AUGUSTINUS L. 20. de civ. c. 9. Nempe S. D. ait c. cit. justos etiam illos regnare cum Christo in Ecclesia, quæ sæpe regnum dicitur, ad quos Christus dixit: *Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi, h. e. adhuc viventes in terris.*

Inst. 3. Data hæctenus explicatio congruit omnibus Sanctis, cum tamen S. JOANNES solum loquatur de Martyribus, sive de animabus decollatorum propter testimonium Jesu. *Resp.* Per Martyres meritò designatur Sanctorum universitas, cujus portio illi sunt præcipua. Dein Martyrum peculiariter facta est mentio, quia de his solis certò constat, quòd statim ab obitu suo ad visionem Dei intuitivam perveniant. Unde etiam Ecclesia pro Martyribus nullas preces fundere consuevit.

Obj. IV. Regnum Christi millenarium nititur traditione antiquissimâ ab ipsis Apostolis descendente, uti fassus est PAPIAS. *Resp.* De *Papia* scribit *Eusebius* L. 3. *Hist. c. 39.* quòd primus hujus fabulæ architectus fuerit *ex malè intellectis Apostolorum narrationibus . . . fuit enim mediocri admodum ingenio præditus.* Fortasse etiam à *Cerinthi* asseclis, qui se Apostolorum auditores & discipulos simulabant, deceptus fuit. Cum tamen magnæ sanctitatis famâ, & Martyrii gloriâ illustris esset, maximam apud Patres prioris ævi venerationem consecutus est, nec non sermones ab ipso conscripti tanto fuerunt in pretio, ut non pauci in opinionem de millenario Christi regno abduce-

ducerentur, veluti S. JUSTINUS Martyr in Dial. cum Tryph. S. IRENAEUS L. 5. advers. Hæres. c. 32. TERTULLIANUS L. de spe Fidelium, & L. 3. contra Marcion. c. 24. S. VICTORINUS Petabionensis, LACTANTIUS L. 7. divin. Inst. c. 24. & SEVERUS Sulpitius. Simul tamen atque innotuit, sermones Domini à PAPIA conscriptos esse apocryphos; Patres omnes illam millenarii regni fabulam exploferunt, ut constat ex S. Dionysio Alexandr. Euseb. Hieron. Epiphan. Augustino: quibus addi debet S. BASILIUS ep. 74. ad Occidentales Episcopos, ubi hunc in Apollinario errorem infectatur his verbis: *Scriptit & de resurrectione quædam fabulosè, immo judaicè composita; in quibus dicit, nos iterum ad cultum à lege præscriptum reversuros; ita ut iterum & circumcidamur, & Sabbathum observemus, & cibus in lege prohibitis abstineamus, sacrificiaque Deo offeramus, & in templo Jerosolymis adoremus, atque prorsus ex Christianis Judæi reddamur; quibus quidnam poterit ridiculum magis, immo alienius ab Evangelico dogmate dici? Sed & Patres illi longè aliter millenarium Christi regnum exponebant, quàm Cerinthus: hic enim ritus judaicos restauratum iri, Sanctosque omni corporeæ voluptatis genere fruituros delirabat; illi verò delicias quidem corporeas, moderatas tamen, & quæ Sanctorum cœtum decerent, huic regno tribuebant; quin contendebant alii, regnum illud omnino spiritale futurum esse. Frustra autem ex hac quorundam Patrum opinione traditionem arguunt Millenarii, nam illud solum censetur traditum, quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum*

est, nisi scriptum legatur: illa autem *Millenariorum* sententia nec semper, nec ubique, nec ab omnibus, etiam in primis Ecclesiae seculis, recepta fuit, cum ipse S. JUSTINUS in Dial. cum Tryph. testetur multos huic sententiae refragatos fuisse, qui Christianè pieque sentirent. *Dic autem mihi verum*, inquit TRYPHO, fatemini vos de novo instauratum locum hunc Jerusalem, & populum vestrum congregatum, atque lætitiâ euectum iri, cum Christo simul & Patriarchis, & Prophetis, & his, qui generis nostri sunt, aut etiam qui ad nos accesserunt, Profelytis, priusquam Christum adventurum expectatis; an ut videre nos superare in quæstionibus, eò decurris, ut ista non inficere? Cui S. JUSTINUS: *Non eo sum miseriæ reductus, o Trypho, ut alia quàm sentiam, loquar. Confessus sum tibi & antea, me quidem & alios plures mecum sentientes arbitrari, id, sicut plane scitis, futurum: multos verò etiam, qui purè piæque sunt Christianorum sententiæ, hoc non agnoscere, tibi significavi. Tum prosequitur: Ego autem, & si qui rectè in omnibus sentiunt Christiani, & carnis resurrectionem futuram scimus; & mille annos in Jerusalem adificata, & ornata & amplificata, Propheta Ezechiel, & Isaias, & alii promittunt. Ubi duo exprimit, sc. & futuram carnis resurrectionem, quod dogma est, ad quod refert S. Martyr illa verba: Et si qui rectè in omnibus sentiunt Christiani: & Christum per mille annos regnaturum, quod ait à Prophetis promissum esse. Similiter S. IRENAEUS, qui Papiæ præceptore usus fuerat, hanc de millenario Christi regno opinionem à plurimis impugna-*

tam testatur, quos tamen hæreticos & ignaros perperam vocat. TERTULLIANUS ex falsis *Montanistarum*, ad quos ipse accessit, visionibus in suo errore confirmatus est. LACTANTIUS hunc errorem hausit ex Autore Librorum Sibyllinorum. In Dialogis, qui nunc extant, *Severi Sulpitii* nullum extat vestigium regni illius millenarii. Immo idem in ep. 2. de *S. Martino* loquens, ait eum minimè lugendum esse, *cui post evictum triumphatumque seculum, nunc demum reddita est corona justitiæ.* Aut igitur S. HIERONYMUS deceptus est, cum dixit *Severum Sulpitium* Millenarii subscripsisse in Dialogo, cui nomen *Gallio* dederit; aut *Severus* subinde opinionem suam mutavit.

C A P U T II.

De Sanctorum Beatitudine.

Cælestis Beatitudo jure optimo dicitur status 181.
 omnium bonorum adgregatione perfectus, Beati-
 nam Beati in caelo ita perfruuntur Summo Bono, tudo
 & quæ necessariò inde fluunt, deliciis & volupta- obje-
 tibus castissimis, ut nihil sit, quod continua tur- ctives
 bare gaudia possit. TT. duplicem distinguere bea-
 titudinem solent, *objectivam & formalem.* Utraque
 vel *essentialis* est, vel *accidentalis.* Beatitudo *objecti-*
va essentialis est solus Deus, qui solus hominem
 simpliciter beatum facere potest. Unde DAVID Ps.
 72. *Quid enim mihi est in caelo, & à te quid vo-*
lui super terram? . . Deus cordis mei, & pars
mea Deus in æternum. Et Gen. 15. Deus ad
 Abraham: *Ego ero merces tua magna nimis.* Et

Mm 2

iterum